

Valvira

Lausunto

10.03.2023

Asia: VN/758/2023

Lausuntopyyntö raskauden keskeyttämisestä annetun lain ja steriloidimislain muutoksista johtuvista asetusmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valtioneuvoston asetukseen raskauden keskeyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta

Yhteiskommentti molemmista asetuksista:

Lausuntopyyntö raskauden keskeyttämisestä annetun lain ja steriloidimislain muutoksista johtuvista asetusmuutoksista (VN/758/2023).

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa asetusluonnoksista raskauden keskeyttämisestä annetun asetuksen (359/1970) muuttamiseksi sekä raskauden keskeyttämistä ja steriloidimista koskevista lomakkeista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (1063/2008) muuttamiseksi.

Asetusten muutokset liittyvät jo eduskunnassa vahvistettuun raskaudenkeskeytyslain (239/1970) lakimuutokseen (1097/2022). Raskaudenkeskeyttämisestä annettuun asetukseen ja lomakkeista annettuun asetukseen ehdotetaan tehtäväksi pääsääntöisesti vain lakimuutoksista johtuvat ja lainsäädännön päivitystarpeeseen liittyvät korjaukset. Asetuksia on muutettu mm. korvaamalla vanhentuneita sanamuotoja vastaamaan näin paremmin lakimuutoksen yhteydessä korjattuja termejä.

Raskaudenkeskeytyslakia on muutettu kansalaisaloitteen OmaTahto2020 mukaisesti edistämään potilaan itsemääräämisoikeutta siten, että alle 12 raskausviikon raskauksissa riittää hakijan oma tahto raskaudenkeskeytyksen saamiseksi, näin tällä hetkellä voimassa olevan lain vaatimus yhden tai kahden lääkärin päätöksestä poistuu. Valviran tehtäviä ei raskauden keskeytyksiin liittyvissä asioissa merkittävästi muutettu: Valvira päättää edelleen keskeytyksistä, joissa raskauden kesto on yli 12 viikkoa. Itsemääräämisoikeus alle 12 viikon raskauksissa säädetään koskemaan myös sikiöperusteisia hakemuksia, joten näiltä osin Valviran lupakäsittely poistuu.

Valviralla kuitenkin säilyy lupakäsittely, ja käsittelyä varten hakemusten muoto ja sisältö tulee määritellä. Lomakeasetuksen mukaan hakemukset tulee tehdä määrämuotoisina ja asetuksessa säädetyin lomakkein. Tämä määrämuotoisuuden vaatimus säilyy myös tulevassa asetuksessa. Lomakeasetuksen liitteinä olevat lomakkeet on päivitetty vastaamaan lakimuutoksen termistöä ja säädösnumerointia. Lomakemuutoksissa on myös huomioitu Valviran pyytämät täsmennykset.

Valvira on saanut osallistua lomakkeiden päivittämiseen, ja on saanut kommentoida näitä jo valmisteluvaiheessa. Niinpä Valviralla ei varsinaisesti enää ole kommentoitavaa lomakkeisiin: ne soveltuvat tällaisinaan Valviran raskaudenkeskeytyslain mukaisten hakemusten käsittelyyn.

Valvira haluaisi kuitenkin kiinnittää huomiota lomakkeiden termistössä olevaan sanaan ”osakeskeytyks”. Tätä termiä käytetään lomakkeessa AB1 ja AB3, mutta sanaa ei ole määritelty laissa, eikä nyt esillä olevassa asetuksessa, eikä termiä niissä käytetäkään. Termi esiintyy vain lomakkeissa. Termin määrittely tullee ottaa huomioon viimeistään lomakkeiden ohjeistusta tehtäessä.

Toinen huomio termeihin liittyen, on VNA-asetusmuistiossa käytetyt termit ”aborttilaki” ja ”aborttiasetus”. Itse lakihan on ”laki raskaudenkeskeytyksistä” ja asetus on ”asetus raskaudenkeskeytyksistä”, eikä sanaa ”abortti” muutenkaan ole käytetty muualla, lakitekstissä tai lain esitöissä. Termit tulisi muuttaa asianmukaisiksi.

Muutokset raskaudenkeskeytyslakiin astuvat voimaan 1.9.2023. Yhden päivän aikana voi olla vaikea käytännössä toteuttaa lomakkeiden vaihto vanhoista uusiin, esimerkiksi Valviraan tulevissa hakemuksissa. Vaikka raskaudenkeskeytysasiat käsitellään Valvirassa kiireellisinä, on Valviraan tulevat hakemukset käsitelty terveydenhuollon yksikössä vähintään muutamia päiviä aikaisemmin. Näyttäisi siis siltä, että ainakin tuon voimaantulopäivän (1.9.) jälkeen Valviraan tulee mahdollisesti edeltävien päivien aikana vanhoilla lomakkeilla tehtyjä hakemuksia. Näiden vanhoille lomakkeille tehtyjen hakemusten käsittelystä tulisi suunnitella jokin yhtenäinen menettely. Lomakeasetuksessa voitaisiin ottaa tämä huomioon esimerkiksi siirtymäaikana, eli vanhojen lomakkeiden käyttöön voisi antaa lisää aikaa.

Lomakeasetuksen lisäksi muutetaan raskaudenkeskeytysasetusta. Siinä säädetään tarkemmin laissa määritellyistä Valviran muista tehtävistä. Nykylaisissa Valviran tehtävänä on valvoa erikseen lääkäreitä

ja keskeytyssairaaloita raskaudenkeskeytysasioissa, etenkin yksityisessä terveydenhuollossa. Valviralla on jo yleinen terveydenhuollon valvontavastuu, joten tämä erityisesti raskaudenkeskeytysasioihin liittyvä valvonta poistuu 1.9.2023 laista. Myös esitetyn asetusmuutoksen mukaan raskaudenkeskeytysasetuksessa ollut säätely Valviran erityisestä valvonnasta poistuu. Erillissäätelyn poistaminen on asianmukaista, koska muussakaan terveydenhuollon sääntelyssä ei edellytetä erillistä viranomaislupaa tietyn yksittäisen terveydenhuollon tehtävän hoitamiseen.

Nyt ehdotetut muutokset asetuksiin täydentävät raskaudenkeskeytyslakiin tehtäviä muutoksia, ja kuten asetusmuutoksesta kertovassa muistiossa todetaan: ”Säädösmuutosehdotukset eivät pääsääntöisesti sisällä juurikaan itsenäisiä vaikutuksia, koska kyse on aborttilain muutoksia vastaavien muutosten tekemisestä aborttiasetukseen.”

Valviran näkemyksen mukaan asetusehdotukset ovat kannatettavia ja asianmukaisia.

Valvira on saanut osallistua lomakkeiden ja asetusten päivitystyöhön ja on näin saanut vaikuttaa nyt lausunnolla oleviin luonnosehdotuksiin. Asetusten ja lomakkeiden suunnitteluun osallistuminen on mahdollistanut lomakkeiden ja asetusten paremman yhteensovittamisen Valviran raskauden keskeytyksiin liittyviin käsittelyprosesseihin.

Kommenttinne sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen raskauden keskeyttämistä ja sterilioimista koskevista lomakkeista annetun asetuksen muuttamisesta

-

Kommenttinne lomakkeiden muuttamisesta johtuvista seurauksista potilastietojärjestelmiin (erityisesti potilastietojärjestelmien toimittajat)

-

Stark Tuula
Valvira